

Ikäryhmä: 7-9v
Kesto: n. 30 min

Hiisipuupistiäinen

Kuva: Saara Tunturi/WWF

Suunnittelija: Sanna-Mari Savonmäki, HAMK

Hiisipuupistiäinen (*Urocerus fantoma*)

Sahapistiäisiin kuuluva hiisipuupistiäisen heimo on puupistiäiset.

Hiisipuupistiäinen on uhanalaisluokitukseltaan vaarantunut hyönteislaji.

Suomessa on yhteensä 791 oletettua sahapistiäislajia.

Havainnot lajista ovat harvinaisia.

Kuva: Pekka Malinen

Tarvikkeet

- 20 kpl kertakäyttöisiä muovilusikoita (mallissa käytetty isompia ruokalusikoita)
- Ohutta mustaa tai vaaleaa sukkahousukangasta. Sukkahousuja tarvitaan yhdet/neljä oppilasta eli 5 paria sukkahousuja
- Ohuita oksia tuntosarviksi
- Pestyjä kahvipusseja (kiiltävä sisäpuoli tulee työssä päällepäin). 10 kpl riittää, jos halkaiset pussit kahtia.
- Yleisliimaa (Erikeeper)
- Ohutta rautalankaa tai piipunrassia (pienemmille)
- (Leivinpaperia tai muuta suojaksi, jos laitot liimatun kahvipussin palan painon alle kuivumaan)
- (Sivuleikkurit rautalangan leikkaamiseen)

Työohje 1

- Taita kahvipussin palaa hieman ja levitä tekstipuolelle runsaasti liimaa. Liimaa palat yhteen niin, että hopean väriset puolet ovat ulospäin. Paina toinen puoli liiman päälle kuin kanneksi. (Tässä vaiheessa ylijäämäliima saattaa valua välistä, joten pöydän on hyvä olla suojattuna).
- Anna hetki kuivua. Jos mahdollista palat voisi laittaa kuivumisen ajaksi siliämään painon, esimerkiksi kirjojen alle. Kannattaa suojata kirjat esimerkiksi leivinpaperilla.

Työohje 2

- Ota muovilusikka ja sukkahousuista leikattu putkimainen pala. Älä leikkaa sitä auki niin saat sen peittävämmiin kiedottua lusikan ympäri.
- Aloita sukkahousun kieputtaminen lusikan kuppiosasta ja peitä koko lusikka. Pujota sukkanauhapalan pää piiloon ja laita tarvittaessa hieman liimaa, jottei se purkaudu myöhemmin.
- Leikkaa liimatusta ja kuivuneesta kahvipaketin palasta haluamasi malliset siivet. Laita hyönteisen ruumiiseen liimattaviin päihin vähän liimaa. Pujota siipien liimaiset päät sukkahousukerroksen alta, niin että hopeanvärinen puoli tulee päällepäin.
- Taittele rautalangasta tai piipunrassista vielä jalat hiisipuupistiäisesi ja kiinnitä ne lusikan varteen solmien tai taivutellen.

Ikäryhmä: 7-9v, 10-12v
Kesto: 2 x 45 min

Sysipimikkä

Kuva: Saara Tunturi/WWF

Suunnittelija: Sanna-Mari Savonmäki, HAMK

Sysipimikkä (*Upis ceramboides*)

Sysipimikkä on kovakuoriainen, joka elää luonnontilaisissa metsissä, lähinnä paloalueilla.

Se on noin kaksi senttiä pitkä ja se elää taulakäävän lahottamilla, palaneilla ja kaatuneilla koivuilla.

Sysipimikkä esiintyy melko runsaana Itä- ja Pohjois-Suomessa, jossa sen voi tavata hakkuualueille jätetyistä koivupötkelöistä. Viime vuosikymmeninä Sysipimikkä on käynyt selvästi harvinaisemmaksi.

Kuva: D. Sikes/Flickr

Tarvikkeet

- 20 kpl mini-ilmapalloja (varaa ylimääräisiä rikkoutumisriskin vuoksi) TAI pesupalloja (oppilaat voivat tuoda kotoa ylimääräisiä nestemäisissä pyykinpesuaineissa käytettäviä pesupalloja)
 - Runsaasti sanomalehtiä (vähintään yksi lehti/oppilas)
 - Kuumaa vettä (vedenkeittimellä)
 - 2-3 kg sokeria
 - 2 sekoitusastiaa, esim. kattiloita
 - Vispilä tai haarukka
 - Vahakangas tai muu pöydän suojaksi
 - 20 kpl korkkeja (esim. limsapullon tai maitopurkin)
 - Mustaa pulloväriä
 - Piipunrassia (musta)
 - Yleisliimaa (Erikeeperiä)
 - Tuorekelmua
-

Huomioitavaa

- Jos käytät ilmapalloja, puhalla tai pumpppaa ilmapallot etukäteen.
- Pesupallot ovat ilmapalloja kestävämpi vaihtoehto ja soveltuvat vielä pesukäyttöön tai uudelleen askartelussa hyödynnettäviksi.
- Voit tehdä sokeriliemen jo edellisenä päivänä. Huoneen lämmössä veteen liuotettu sokeri säilyy juoksevana ja käyttökelpoisena, kun se on suojattu esimerkiksi kelmulla. Liuoksen ei ole hyvä olla kuumaa lasten sitä käsitellessä.

Sokerivesiseos

- 20 oppilaalle tarvitset n. 2-3 kg sokeria. Kaksi kiloa pitäisi riittää, mutta kolmas paketti on hyvä olla varalla.
- 1 osa vettä + 1 osa sokeria
- Sekoita 1 litraan kuumaa vettä 1 litra sokeria. Sekoita ja odota niin kauan, että sokeri on kokonaan liuennut veteen. Sokerin liukeneminen vie aikaa hetken (n. 10-15 min). Käytä kuumaa vettä, jotta sokerin liukeneminen tapahtuisi nopeammin.
- Tee ensin kaksi puolen kilon erää omissa asioissaan. Tämä siksi, että liukeneminen tapahtuisi nopeammin. Metalliset astiat, kuten kattilat toimivat tässä parhaiten.
- Voit kaataa seoksen oppilaille omiin lautasiin tai kulhoihin sokerin muututtua nestemäiseksi.

Työohje 1

- Suojaa pesupallo tuorekelmulla, näin hyönteisen irrottaminen helpottuu.
- Revi sanomalehdistä paloja ja kasta niitä vuorotellen sokeriveteen. Asettele palat pesupallon päälle.
- Kun kerros alkaa olla tukevahko, aseta korkki hyönteisen pääksi. Jatka palojen kastamista ja asettelua. Tue pienemmillä paloilla korkki kiinni muuhun runkoon ja asettele vielä isompia paloja päälle. Kun kerros on paksu, noin 1 cm voit lopettaa ja jättää työn kuivumaan.
- Kuivuminen kestää noin vuorokauden.

Työohje 2

Hyönteisen kuivuttua

- Leikkaa aukon kautta noin pallon puolesta välistä hyönteinen irti.
- Tasoita leikattu reuna saksilla, jotta ötökkä pysyy pystyssä pöydän pinnalla eikä kallistu jommallekummalle sivulle. Voit myös muotoilla hyönteistä haluttuun malliin.
- Maalaa hyönteinen. Maalin kuivuttua lisää piipunrassista jalat ja tuntosarvet.

Ikäryhmä: 4-6v, 7-9v

Kesto: 15-45 min

Haapaperhonen

Kuva: Saara Tunturi/WWF

Suunnittelija: Sanna-Mari Savonmäki, HAMK

Haapaperhonen (*Limenitis populi*)

Melko harvinainen haapaperhonen on Suomen suurimpia päiväperhosia. Sen siipien kärkiväli on 7-9 cm, naaraat ovat koiraita kookkaampia.

Koiraat liitelevät mäillä olevien puiden latvoissa ja odottelevat naaraita omaa reviiriään puolustaen. Koiraita saattaa nähdä myös lentelemässä kosteilla sorateilla, juomassa vettä lätäköillä tai imemässä kosteutta hiekkatiellä. Myös eläintenraadot, mädäntyneet hedelmät tai ihmisen hikiset vaatteet houkuttavat haapaperhosta.

Nimensä mukaisesti haapaperhonen elää haapametsiköissä. Naaraat munivat munat yksittäin haavan lehdille ja toukan ainoa ravintoa ovat haavan lehdet. Talven toukka viettää horroksessa oksalla, haavan lehdestä valmistamassaan pussukassa. Keväällä, ennen muuttumistaan perhoseksi, toukka suojautuu linnuilta esittämällä pökälettä.

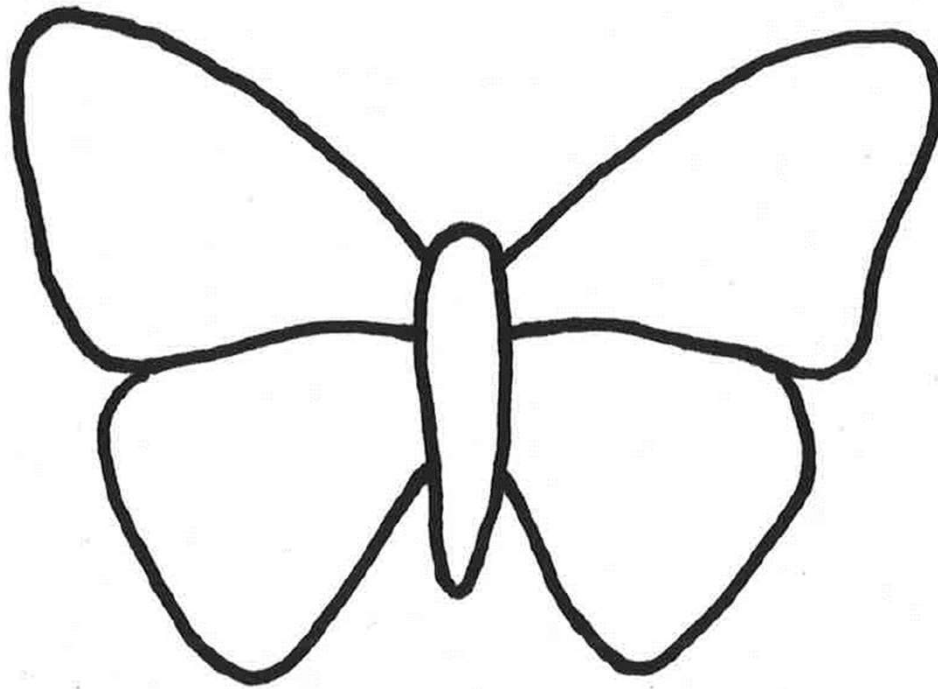
Kuva: Pekka Helo

Tarvikkeet

- Perhosen kaava
- 20 kpl wc-paperirullia
- Pullovärejä tai aikakausilehtiä
- Yleisliimaa (Erikeeper) tai puikkoliimaa
- Siveltimeä tai liimaustikkuja liimalle
- Saksia
- (Ohutta rautalankaa/oksia)

Perhosen kaava

Työohje 1

- Leikkaa paperikaava irti.
- Leikkaa wc-paperirullan kartonkiosa auki.
- Kartonki kääntyy tässä vaiheessa voimakkaasti rullalle, joten taivuttele palaa vastakkaiseen suuntaan, jotta se hieman suoristuisi.
- Piirrä kartongille kaavan avulla perhosen ääriviivat ja leikkaa perhonen irti viivaa pitkin.

Työohje 2

- Maalaa pulloväreillä ja anna kuivua.
 - Voit maalata molemmat puolet tai vain toisen.
 - Maalatessasi molemmat puolet, lapset voivat selata aikakausilehtiä ja etsiä niistä yksityiskohtia siipikuvioiksi sillä aikaa, kun maali kuivuu.
 - Aikakauslehden palat voi irrottaa joko saksin tai repien.
 - Maalin ollessa kosketuskuiva, liimaa lehdistä leikatut palat siiven kuvioita jäljitellen.
 - Lopuksi voit kiinnittää liimalla palan rautalankaa tuntosarviksi. Myös ohuet oksat tai piipunrassi soveltuvat tähän.
-

Huomioitavaa

- Vaikka ohjeessa puhutaan pulloväreistä, koko perhosen voi myös ”maalata” käyttämällä pelkästään aikakauslehtien paloja. Myös muita kierrätyspapereita tai vanhoja vesiväritöitä voi käyttää tähän.
- Jättämällä pohjamaalauksen kokonaan pois tai maalaamalla vain toisen puolen, työhön kuluva aika lyhenee. Tästä syystä kestoarvio on 15-45 min. Myös vanhempien lasten kanssa työ sujuu nopeammin, riippuen kuinka tarkasti haluaa haapaperhosen kuvioinnin maalata.